

12-14 septembrie 2011, București

Noul Cod Civil

Executarea obligațiilor. Plata și executarea silită a obligațiilor

Alina Ostroveanu, Associate

cu sprijinul

VOICU
FILIPESCU
Attorneys at Law

Plata. Corelarea cu necesitățile actuale

Reguli generale privind executarea silită a obligațiilor

Punerea în întârziere a debitorului

Prejudiciul – evaluare, clauza penală

Rezoluțiunea, rezilierea contractelor, reducerea prestațiilor

Cauze justificate de neexecutare a obligațiilor

Plata. Corelarea cu necesitățile actuale

- Plata anticipată (art. 1496 Cod Civil)
  - debitorul este liber să execute obligația chiar înainte de scadență, dacă părțile contractante nu au prevăzut contrariul (sau dacă aceasta nu rezultă din natura contractului);
  - creditorul are posibilitatea de a refuza executarea anticipată în cazul în care are un interes legitim ca plata să fie făcută la scadență;
  - cheltuielile suplimentare generate de faptul executării anticipate sunt în sarcina debitorului.

Plata. Corelarea cu necesitățile actuale

- Prezumția executării prestațiilor (art. 1501, 1502 Cod Civil)
  - chitanța emisă pentru primirea prestației principale face să se prezume, până la proba contrară, executarea prestațiilor accesorii;
  - chitanța dată pentru primirea uneia dintre prestațiile periodice care fac obiectul obligației face să se prezume, până la proba contrară, executarea prestațiilor devenite scadente anterior.

Plata. Corelarea cu necesitățile actuale

□ Imputația plății (art. 1506 -1509 Cod Civil)

Imputația plății prin acordul părților

- o părțile pot stabili prin acordul lor imputația asupra plăților realizate de către debitor în contul mai multor datorii față de către același creditor.

Imputația plății de către debitor

- o debitorul mai multor datorii (având ca obiect bunuri de același fel) are posibilitatea legală de a indica datoria pe care înțelege să o execute; **se impune respectarea regulii de imputație a plății** mai întâi asupra cheltuielilor, apoi a dobânzilor și, în final, asupra capitalului.

Plata. Corelarea cu necesitățile actuale

- o fără consimțământul creditorului, debitorul nu poate imputa plata asupra unei datorii nescadente, în detrimentul unei datorii scadente, cu excepția cazului agreării plății anticipate.

Imputația plății de către creditor

- o în absența unor indicații din partea debitorului, creditorul poate indica debitorului, într-un termen rezonabil după primirea plății, datoria asupra căreia plata urmează a se imputa (excepție: datoriile neexigibile sau litigioase).

Plata. Corelarea cu necesitățile actuale

Imputația legală a plății

Reguli aplicabile:

- 1) plata se impută cu prioritate asupra **datoriilor scadente**;
- 2) se consideră stinse, în primul rând, **datoriile negarantate**/cele pentru care creditorul are **cele mai puține garanții**;
- 3) imputația se va face mai întâi asupra **datoriilor celor mai oneroase pentru debitor**;
- 4) în cazul unui concurs între datorii deopotrivă scadente, garantate și oneroase, se sting **datoriile mai vechi**;
- 5) imputație **proporțional cu valoarea datoriilor**, în absența criteriilor de mai sus.

Plata. Corelarea cu necesitățile actuale

Ordinea imputației plății

cheltuieli de judecată/executare

rate

dobânzi și penalități

capital

Plata. Corelarea cu necesitățile actuale

- Dispoziții referitoare la plata prin virament bancar
  - data plății prin virament bancar – data la care contul creditorului a fost alimentat cu suma de bani care a făcut obiectul plății
  - dovada plății prin virament bancar – ordinul de plată semnat de debitor și vizat de instituția de credit plătitoare prezumă efectuarea plății, până la proba contrară.

Plata. Corelarea cu necesitățile actuale

- Dobânda. Corelare cu dispozițiile Ordonanței Guvernului nr. 13/2011
  - noțiunea de **dobândă** cuprinde nu numai sumele socotite în bani, ci și alte prestații, sub orice titlu sau denumire, reprezentând **echivalentul folosinței capitalului**.
  - dobânzile se stabilesc (i) pentru restituirea împrumutului (dobânzi remuneratorii) și (ii) pentru întârzierea la plata obligației (dobânzi penalizatoare).
  - în cazul în care obligația este purtătoare de dobânzi remuneratorii și/sau penalizatoare, fără ca părțile să fi stipulat nivelul acestora, se aplică **dobânda legală** aferentă fiecăreia.

Plata. Corelarea cu necesitățile actuale

Dobânda remuneratorie

- o reprezintă dobânda datorată de către debitorul obligației bănești pentru **perioada anterioară împlinirii termenului scadenței obligației**.
- o nivelul ratei dobânzii **legale** remuneratorii: rata dobânzii de referință a Băncii Naționale a României publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I.
- o plata anticipată a dobânzii remuneratorii: pe o durată de cel mult 6 luni (dobânda astfel încasată nefiind supusă restituirii).

Plata. Corelarea cu necesitățile actuale

Dobânda penalizatoare

- o reprezintă dobânda datorată de către debitor pentru **neîndeplinirea obligației la scadență**.
- o nivelul ratei dobânzii **legale** penalizatoare: rata dobânzii de referință a Băncii Naționale a României plus 4 puncte procentuale.
- o dispozițiile Ordonanței Guvernului nr. 13/2011 se coroborează cu prevederile art. 1535 și art. 1538–1543 Cod Civil sub aspectul dobânzii penalizatoare.

Plata. Corelarea cu necesitățile actuale

Aplicarea dobânzilor

- o **regulă**: dobânda se calculează numai asupra cuantumului sumei împrumutate.
- o dobânzile se pot capitaliza și pot produce dobânzi în temeiul unei convenții speciale, după scadența lor, dar numai pentru dobânzi datorate pe cel puțin un an.
- o dobânzile remuneratorii se pot capitaliza și pot produce dobânzi.
- o limitări: prevederile menționate mai sus **nu se aplică contractului de cont curent.**

Plata. Corelarea cu necesitățile actuale

Reguli generale privind executarea silită a obligațiilor

Punerea în întârziere a debitorului

Prejudiciul – evaluare, clauza penală

Rezoluțiunea, rezilierea contractelor, reducerea prestațiilor

Cauze justificate de neexecutare a obligațiilor

Reguli generale privind executarea silită a obligațiilor

- ❑ “Creditorul are dreptul la îndeplinirea integrală, exactă și la timp a obligației” (art. 1516 Cod Civil).
- ❑ Opțiunile creditorului în situația neexecutării obligației de către debitor:
  - să ceară/ să treacă la executarea silită a obligației
  - să obțină rezoluțiunea/rezilierea contractului sau reducerea propriei obligații corelative
  - să folosească (dacă este cazul) alte mijloace legale pentru realizarea dreptului său.

Reguli generale privind executarea silită a obligațiilor

- ❑ O parte nu poate invoca neexecutarea obligațiilor celeilalte părți în situația în care neexecutarea este generată de propria sa acțiune/omisiune.
- ❑ Debitorul răspunde personal pentru îndeplinirea obligațiilor sale, dar și pentru prejudiciile cauzate din culpa persoanei de care se folosește pentru executarea obligațiilor contractuale.
- ❑ Creditorul are posibilitatea de a urmări și bunurile care aparțin terților, dacă sunt afectate pentru plata datoriilor debitorului sau au făcut obiectul unor acte juridice revocate (încheiate în fraudă creditorului).

Plata. Corelarea cu necesitățile actuale

Reguli generale privind executarea silită a obligațiilor

Punerea în întârziere a debitorului

Prejudiciul – evaluare, clauza penală

Rezoluțiunea, rezilierea contractelor, reducerea prestațiilor

Cauze justificate de neexecutare a obligațiilor

Punerea în întârziere a debitorului

Sediul materiei: art. 1521-1526 Cod Civil

- Modalități de operare a punerii în întârziere
  - la cererea creditorului
  - de drept

Punerea în întârziere de către creditor

- prin **notificare scrisă**, comunicată prin executor judecătoresc/ prin orice mijloc care asigură dovada comunicării
- prin cererea de chemare în judecată

Punerea în întârziere a debitorului

Punerea în întârziere de către creditor

- necesară acordarea unui termen de executare (ținând seama de natura obligației și de împrejurări) – în cazul nespecificării unui atare termen în notificare, debitorul are posibilitatea executării obligației într-un termen rezonabil

Acțiuni permise creditorului *

- o suspendarea executării proprii obligații;
- o solicitarea de daune-interese

Acțiuni ce nu pot fi întreprinse

- o solicitarea executării silite
- o solicitarea rezoluției/ rezilierii contractului

* pe durata termenului acordat debitorului

Punerea în întârziere a debitorului

Cazuri în care debitorul este în întârziere de drept

1. dispoziție contractuală expresă privind punerea în întârziere prin simpla împlinire a termenului stabilit pentru executare
2. nerespectare interval de timp impus pentru executarea în mod util a obligației
3. nerespectarea obligației de a nu face/ dacă prin fapta sa debitorul face imposibilă executarea în natură
4. refuz vădit de a executa obligația/ refuz repetat (sau neglijare repetată a executării) caz obligații executare succesivă
5. neexecutare obligație de plată asumată în exercițiul activității unei întreprinderi
6. săvârșirea unei fapte ilicite extracontractuale

Punerea în întârziere a debitorului

Cazuri în care debitorul este în întârziere de drept

- ❑ cazurile în care debitorul se află de drept în întârziere trebuie dovedite de către creditor
- ❑ debitorul nu este în întârziere dacă oferă, când se cuvine, prestația datorată, iar creditorul refuză să o primească în mod nejustificat
- ❑ de la data punerii în întârziere, debitorul răspunde pentru orice pierdere cauzată de un caz fortuit
- ❑ efectele notificării de punere în întârziere a unuia dintre codebitorii solidari se produc și în privința celorlalți.

Plata. Corelarea cu necesitățile actuale

Reguli generale privind executarea silită a obligațiilor

Punerea în întârziere a debitorului

Prejudiciul – evaluare, clauza penală

Rezoluțiunea, rezilierea contractelor, reducerea prestațiilor

Cauze justificate de neexecutare a obligațiilor

Prejudiciul – evaluare, clauza penală

- ❑ “Creditorul are dreptul la daune-interese pentru repararea prejudiciului pe care debitorul l-a cauzat și care este consecința directă și necesară a neexecutării fără justificare sau, după caz, culpabile a obligației” (art. 1530 Cod Civil)

- ❑ Executarea silită prin echivalent:
  - evaluare prejudiciu (art. 1531-1537 Cod Civil)
  - clauza penală (art. 1538-1543 Cod Civil)
  - arvuna (art. 1544-1546 Cod Civil)

Prejudiciul – evaluare, clauza penală

□ Evaluarea prejudiciului

pierdere efectivă

beneficiu nerealizat

**cheltuieli evitate/
limitare prejudiciu**

PREJUDICIU

- prejudicii actuale
- prejudicii viitoare certe
- prejudiciul previzibil
- consecința directă și necesară a neexecutării

- diminuare despăgubiri
caz prejudiciu imputabil
creditorului

- nu se datorează despăgubiri
pentru prejudicii
care se puteau evita
cu minimă diligență

Prejudiciul – evaluare, clauza penală

□ Daunele moratorii

Obligații bănești

daune moratorii datorate
de la scadență până
în momentul plății

**Obligații
de a face**

daune interese = **dobândă
legală** de la data la care
debitorul este în întârziere

= nivel dobândă anterior scadență
(dobânzi > dobânda legală)

dobândă legală + daune-interese
(dobânzi moratorii < dobânda legală)

Excepții:

- clauză penală
- creditorul dovedește un
prejudiciu mai mare cauzat de
întârziere

Prejudiciul – evaluare, clauza penală

□ Clauza penală

creditorul poate
solicita

**executare silită
în natură**

clauza penală

se pot cumula doar
caz penalitate pentru
neexecutarea
obligației la timp/la
locul stabilit

dispoziții aplicabile
convenției prin care creditorul este
îndreptătit (caz rezoluțiune/
reziliere din culpa debitorului)
să păstreze plata parțială
făcută de către debitor

Prejudiciul – evaluare, clauza penală

- ❑ Cazuri în care instanța poate reduce clauza penală
  - a) obligația principală a fost executată în parte și această executare a profitat creditorului
  - b) penalitatea este vădit excesivă față de prejudiciul ce putea fi prevăzut de părți la încheierea contractului.

- ❑ Condiții:
  - penalitatea redusă trebuie să rămână superioară obligației principale.

Prejudiciul – evaluare, clauza penală

Aplicarea clauzei penale caz obligație indivizibilă

- o se solicită în totalitate celui care nu a executat obligația sau celorlalți codebitori sau
- o se solicită celorlalți codebitori, fiecăruia pentru partea sa.

Aplicarea clauzei penale caz obligație divizibilă

- o penalitatea este divizibilă, fiind suportată numai de către debitorul culpabil de neexecutare și numai pentru partea sa de obligație
- o regula de mai sus nu se aplică în cazul clauzei penale pentru împiedicarea unei plăți parțiale iar unul dintre codebitori împiedică executarea obligației în totalitate.

Prejudiciul – evaluare, clauza penală

□ Arvuna

A. Arvună confirmatorie

- o dacă partea care a dat arvuna nu execută obligația, în mod nejustificat, cocontractantul poate cere rezilierea/rezoluțiunea contractului, reținând arvuna
- o dacă neexecutarea provine de la partea care a primit arvuna, cocontractantul poate declara rezoluțiunea contractului și poate cere dublul acesteia.

B. Arvună penalizatoare - cel care denunță contractul pierde arvuna dată/ trebuie să restituie dublul celei primite.

Plata. Corelarea cu necesitățile actuale

Reguli generale privind executarea silită a obligațiilor

Punerea în întârziere a debitorului

Prejudiciul – evaluare, clauza penală

Rezoluțiunea, rezilierea contractelor, reducerea prestațiilor

Cauze justificate de neexecutare a obligațiilor

Rezoluțiunea, rezilierea contractelor

- ❑ Dreptul la rezoluțiune/ reziliere (art. 1549 Cod Civil)
  - dacă nu se solicită executarea silită a obligațiilor contractuale
  - rezoluțiune parțială, în cazul obligațiilor divizibile
  - în cazul contractului plurilateral, neîndeplinirea de către una dintre părți a obligației nu atrage rezoluțiunea contractului față de celelalte părți, cu excepția cazului în care prestația neexecutată trebuia să fie considerată esențială

Rezoluțiunea, rezilierea contractelor

Modalități de operare a rezoluțiunii/rezilierii

- o declarație unilaterală a părții îndreptățite
- o prin hotărâre judecătorească
- o de plin drept (potrivit convenției părților/ legii)

Reducerea prestațiilor de către instanță

- o creditorul nu are dreptul la rezoluțiune dacă neexecutarea este de mică însemnătate
- o în cazul contractelor cu executare succesivă, creditorul are dreptul la reziliere, chiar dacă neexecutarea este de mică însemnătate

Rezoluțiunea, rezilierea contractelor

Reducerea prestațiilor de către instanță

- o În cazul obligațiilor cu executare succesivă, creditorul are dreptul la reducerea proporțională a prestației sale, dacă acest lucru este posibil
- o dacă reducerea prestațiilor nu poate avea loc, creditorul nu are dreptul decât la daune-interese.

Rezoluțiunea unilaterală

- o notificare scrisă a debitorului
- o dacă debitorul este de drept în întârziere
- o dacă debitorul nu execută obligația în termenul fixat
- o prin punerea în întârziere

Rezoluțiunea, rezilierea contractelor

Rezoluțiunea unilaterală

- o declarația de rezoluțiune/ reziliere se înscrie în cartea funciară sau în alte registre publice, pentru opozabilitate față de terți
- o irevocabilitate declarație: de la data comunicării ei către debitor/ de la data expirării termenului prevăzut de art. 1552 alin.1 Cod Civil.

Pactul comisoriu

- o produce efecte dacă prevede în mod expres (i) obligațiile a căror neexecutare atrage rezoluțiunea/ rezilierea de drept a contractului și (ii) condițiile în care operează pactul comisoriu
- o rezoluțiunea/rezilierea este subordonată punerii în întârziere a debitorului (dacă nu se convine altfel)

Rezoluțiunea, rezilierea contractelor

Efectele rezoluțiunii și ale rezilierii

- ❑ Contractul desființat prin rezoluțiune se consideră că nu a fost niciodată încheiat
- ❑ Părțile sunt ținute să restituie prestațiile primite
- ❑ Contractul reziliat încetează doar pentru viitor
- ❑ Rezoluțiunea nu produce efecte asupra clauzelor referitoare la soluționarea diferendelor sau asupra celor destinate să producă efecte chiar în caz de rezoluțiune.

Plata. Corelarea cu necesitățile actuale

Reguli generale privind executarea silită a obligațiilor

Punerea în întârziere a debitorului

Prejudiciul – evaluare, clauza penală

Rezoluțiunea, rezilierea contractelor, reducerea prestațiilor

Cauze justificate de neexecutare a obligațiilor

Cauze justificate de neexecutare a obligațiilor

Excepția de neexecutare

- o dacă obligațiile născute dintr-un contract sinalagmatic sunt exigibile iar una dintre părți nu execută/ nu oferă executarea obligației, cealaltă parte poate, într-o măsură corespunzătoare, să refuze executarea propriei obligații (dacă prin lege/prin convenție această parte nu este obligată să execute mai întâi)
- o executarea nu poate fi refuzată dacă, potrivit împrejurărilor și ținând cont de mica însemnătate a prestației neexecutate, acest refuz ar fi contrar bunei-credințe.

Cauze justificate de neexecutare a obligațiilor

Imposibilitatea de executare

- o dacă imposibilitatea de executare este **totală** și **definitivă** și privește o obligație contractuală importantă, contractul este **desființat de plin drept** și **fără vreo notificare**, din momentul producerii evenimentului fortuit
- o consecințe sub aspectul suportării riscului contractului translativ de proprietate
  - debitorul obligației de predare pierde dreptul la contraprestație, iar dacă a primit-o este obligat să o restituie
  - creditorul pus în întârziere preia riscul pieririi fortuite a bunului.

Cauze justificate de neexecutare a obligațiilor

Imposibilitatea de executare temporară

Creditorul poate:

- o suspenda executarea propriei obligații sau
- o poate obține desființarea contractului.

Prezentare susținută de:

Alina Ostroveanu

Associate

alina.ostroveanu@vf.ro

www.vf.ro